

Aviz prospectiv al Comitetului Regiunilor privind „Factorii de succes ai strategiilor de restructurare locale și regionale”

(2007/C 305/07)

COMITETUL REGIUNILOR FORMULEAZĂ URMĂTOARELE RECOMANDĂRI

- Este important ca procesele de restructurare din orașe și regiuni să fie recunoscute ca un fenomen care însoțește permanent viața noastră socială și economică. Restructurarea ar trebui interpretată ca o ocazie de a aborda probleme economice prezente și viitoare;
- CoR recomandă ca monitorizarea constantă a proceselor de pe întreg teritoriul Uniunii Europene să fie realizată de organisme independente de toate părțile interesate. UE și statele membre ar trebui să stimuleze crearea de parteneriate la nivel local și regional între autoritățile administrative, agenții economici și partenerii sociali, promovând astfel colaborarea pentru dezvoltarea locală în contextul globalizării, în special în zonele periferice, unde există pericolul unei pierderi a patrimoniului cultural;
- Restructurările la nivel local și regional trebuie să asigure îndeplinirea obiectivelor în conformitate cu politicile comunitare, menținând totodată un grad înalt al al ocupării forței de muncă, care să asigure un nivel de trai adecvat cetățenilor UE. Procesul actual de restructurare ar trebui, de asemenea, să deschidă calea procesului de modernizare pentru crearea unei economii orientate spre viitor și bazate pe cunoaștere și inovație. Acest obiectiv nu poate fi îndeplinit fără a mări investițiile în resurse umane;
- O abordare integrată a restructurărilor din zona rurală asigură (sau ar trebui să asigure) un nivel minim de acces la serviciile de interes economic general, pentru a atrage întreprinderile și lucrătorii calificați și pentru a limita depopularea. Este, de asemenea, imperativ ca fondurile provenite de la FEDR, FSE și FEADR să fie folosite pentru măsuri novatoare și nu pentru măsuri de conservare a situației curente. În rezolvarea problemelor acute pe care le poate provoca restructurarea, un instrument important este Fondul European de Adaptare la Globalizare.

Raportor: Witold KROCHMAL, primarul localității Wołów (PL/UEN-AE)

Recomandări politice

COMITETUL REGIUNILOR

Contextul socio-economic și politic al avizului

1. La 16 octombrie 2006, Comisia Europeană a solicitat Comitetului Regiunilor elaborarea unui aviz prospectiv cu privire la strategiile de succes pentru restructurarea orașelor și regiunilor din Uniunea Europeană. În opinia Comisiei, avizul Comitetului Regiunilor va reprezenta o contribuție valoroasă la formularea strategiei acesteia privind procesele indispensabile de restructurare a economiei europene.

2. Uniunea Europeană traversează în prezent o perioadă de schimbări economice majore, care constau în restructurarea întregii economii a regiunilor și orașelor. Astfel, autoritățile locale și regionale se confruntă cu noi provocări cărora trebuie să le facă față pentru păstrarea echilibrului socio-economic și ecologic.

3. Restructurarea ar trebui interpretată ca o ocazie de a aborda probleme economice prezente și viitoare și de a atenua sau de a elimina efectele negative. Date fiind apropierea de realitățile locale și capacitatea sa de a da răspunsuri adaptate, rapide și flexibile, nivelul local și regional este cel mai potrivit pentru punerea în aplicare a politicilor de restructurare, în special atunci când aceste procese nu răspund unor probleme structurale.

4. Restructurarea la nivel local și regional trebuie să asigure îndeplinirea obiectivelor în conformitate cu politicile comunitare, adică trebuie să asigure competitivitatea și inovarea, menținând totodată un grad ridicat de ocupare a forței de muncă, care să asigure un nivel de trai adecvat cetățenilor UE.

5. Aceste provocări afectează în special regiunile și orașele, adică autoritățile locale, care dispun de capacități importante de transpunere a orientărilor strategice în acțiuni concrete și de mobilizare a actorilor sociali și economici de la nivel local pentru a acționa în acest sens.

6. Scopul prezentului aviz este de a introduce o serie de elemente suplimentare în dezbaterile privind procesele de restructurare locale și regionale din prezent, care au devenit un proces continuu și inevitabil ce însoțește viața noastră economică și socială.

7. Principalele fenomene care stau la baza procesului de restructurare, pe care autoritățile locale, regionale și naționale trebuie să le gestioneze și, dacă este posibil, chiar să le prevadă și să le anticipateze sunt:

- extinderea globalizării;
- securitatea și lupta împotriva terorismului;
- energia și schimbările climatice;

— deschiderea mondială a economiilor naționale către comerțul internațional;

— dezvoltarea pieței interne a UE;

— introducerea noilor tehnologii inovatoare;

— norme mai stricte de protecție a mediului,

— creșterea importanței serviciilor de interes general;

— modificări în cererea consumatorilor.

8. Restructurarea poate fi realizată la niveluri diferite și în domenii diferite, precum:

— la nivel intersectorial;

— la nivel sectorial;

— la nivel de întreprindere.

9. Indiferent de abordarea adoptată pentru o anumită ramură sau sector economic, procesele de restructurare au loc în principal la nivel local, deoarece autoritățile locale și regionale sunt cel mai puternic afectate de aceste procese.

10. Având în vedere ritmul evenimentelor care determină restructurarea, aceste procese constau foarte des în acțiuni bruște și rapide, deoarece întreprinderile trebuie să se adapteze rapid la cerințele economiei globalizate și la piața de consum în schimbare.

11. Dat fiind că economia este tot mai globalizată, crizele sau deficiențele conjuncturale ale competitivității întreprinderilor sau sectoarelor economice devin importante. Astfel de crize sunt imprevizibile și, măcinând constant țesutul economic al regiunilor, pot să le afecteze grav.

12. Din același motiv, asistăm tot mai des la apariția fenomenelor de relocare, respectiv transferul brusc al unei activități economice dintr-o regiune în alta. Aceste decizii neprevăzute se bazează pe criterii strategice, financiare și pe alte criterii, precum costul factorilor de producție, și sunt uneori încurajate de stimulente și politici regionale de atragere a investițiilor.

13. În ciuda instrumentelor juridice solide și a personalului profesionist din multe țări, acest tip de restructurare ad-hoc nu generează rezultate satisfăcătoare. Aceste procese nu pot să împiedice schimbări negative profunde, sociale și regionale, și conduc la favorizarea măsurilor pe termen scurt în detrimentul unor soluții mai stabile și permanente. Asemenea acțiuni au adesea ca rezultat probleme sociale și regionale grave. Relocarea aduce întreprinderilor avantaje care au deseori consecințe grave pentru regiunile lăsate în urmă.

14. Provocarea o reprezintă nu frânarea restructurării inevitabile, ci întâmpinarea acesteia, însă într-o formă în care, în măsura posibilului, regiunile, autoritățile locale și cei vizați de restructurări să fie compensați și să poată chiar să aprecieze favorabil șansele oferite pe termen lung.

15. Acest lucru se datorează în parte diferențelor dintre nivelele de dezvoltare economică, de pătrundere a noilor tehnologii și de capacitate de inovare din statele UE-27. În multe cazuri, au fost obținute efectele economice dorite, dar au existat și consecințe sociale negative generate în principal de faptul că restructurările s-au realizat în perioade scurte de timp.

16. Dacă se pleacă de la premisa că procesele de restructurare sunt continue, este necesară analiza acelor procese din țările UE-15, pentru a anticipa schimbările și a identifica din timp dificultățile iminente, eliminând în parte sau măcar atenuând efectele negative ale restructurării.

17. Succesul unui proces de restructurare și, în special, anticiparea problemelor, depind în mare măsură de dialogul dintre întreprinderi, sectorul terțiar, salariații și organizațiile acestora (de exemplu sindicate), autorități locale și regionale, instituții de învățământ superior și institute de cercetare, dar și instituții administrative cum sunt agențiile de dezvoltare regională. Calitatea acestui dialog este adesea decisivă pentru eficiența și succesul procesului de restructurare.

18. Autorităților locale și regionale le revine un rol important în cadrul acestui proces. În cazul în care se anunță o restructurare, se pot distinge trei tipuri de intervenție a acestora:

- consolidarea și, dacă este cazul, diversificarea structurii economice și sociale locale, precum și a infrastructurii;
- întreprinderea unor acțiuni pentru a păstra în zonă angajatorii importanți și a consolida IMM-urile ca sursă de locuri de muncă;
- creșterea atractivității economice a regiunilor, orașelor sau localităților.

Aceste acțiuni, precum și procesul de restructurare necesită date statistice și o bază informațională corespunzătoare, precum și o strategie specifică pentru colectarea informațiilor și transmiterea acestora tuturor părților implicate în procesul de restructurare.

19. Politica în domeniul informațiilor ar trebui să acorde o atenție deosebită întreprinderilor mici și mijlocii care, dat fiind caracterul lor specific, întâmpină dificultăți la accesarea informațiilor pe baza cărora ar putea anticipa schimbările pieței.

20. Sectorul IMM-urilor merită o protecție specială atât în cursul procesului de restructurare, cât și în perioada anticipată de schimbare. Intervenția este foarte necesară în aceste etape, pentru a consolida și a dezvolta capacitățile manageriale, organizaționale și strategice și abilitățile care pot susține dezvoltarea IMM-urilor, ieșind din tiparul original, în mod tradițional bazat pe familie și introducând un model de control și management pe măsura concurenței globale. Exemplele analizate arată că strategia de subcontractare s-a dovedit a fi metoda cea mai eficientă, dar numai în acele cazuri în care s-au putut depăși relațiile standard de piață și în care s-a stabilit o colaborare bazată pe parte-

neriate între întreprinderi sau între societățile din cadrul unei rețele, în special la nivel regional.

Concluzii

21. Procesele de restructurare analizate arată că acest proces nu funcționează conform unui model unitar, ci depinde în mare parte de următorii factori: nivelul autorității locale (regiune, oraș, localitate), sectorul economic vizat, caracterul zonei respective, atât ca situare (zone periferice) și destinație a terenului (agricultură, industrie ușoară, industrie grea), cât și ca nivel de dezvoltare economică a țării în care se află zona supusă restructurării.

22. În același timp, procesul actual de restructurare ar trebui să deschidă calea procesului de modernizare pentru crearea unei economii orientate spre viitor și bazate pe cunoaștere și inovație. Acest obiectiv nu poate fi însă îndeplinit fără investiții susținute în resurse umane, și anume în ridicarea nivelului de educație și pregătire profesională. Pentru aceasta este nevoie de investiții orientate și eficiente pe piața regională sau locală a forței de muncă, cu ajutorul cărora pot fi anticipate provocările pe care le reprezintă restructurările economice și sociale rapide.

23. Extinderea și creșterea investițiilor în domeniul resurselor umane și adaptarea educației și formării profesionale la noile cerințe rezultate în urma restructurării creează costuri suplimentare; sunt necesare instrumente adecvate pentru a garanta că acestea sunt suportate în comun de întreprinderi, de autoritățile publice și de părțile interesate. Este necesară promovarea în special a unor strategii globale de formare prin care se asigură că lucrătorii dispun de calificările necesare într-o economie bazată pe cunoștințe și inovație. Schimbul de experiență și o colaborare bazată pe parteneriate între regiuni și orașe în domeniul educației și formării profesionale sunt indispensabile pentru succesul proceselor de restructurare.

24. Așa cum demonstrează exemplele de mai sus, măsurile legate de investiții în domeniul resurselor umane au o importanță hotărâtoare în contextul restructurărilor și revitalizării zonelor rurale. Aceste măsuri reprezintă sarcina de bază a organismelor implicate în procesele de restructurare la nivel local. Chestiuni precum promovarea mobilității profesionale și economice și asigurarea echilibrului între cerere și ofertă pe piața locală a muncii au impact decisiv asupra succesului restructurărilor. Mobilitatea persoanelor în căutarea unui loc de muncă și a celor confruntate cu șomajul, în special în cazul forței de muncă slab calificate, ar trebui încurajată prin servicii individualizate de căutare a unui loc de muncă, calificare la locul de muncă și cursuri de instruire cu ajutorul cărora persoanele în căutarea unui loc de muncă și persoanele amenințate de șomaj pot să-și însușească acele calificări pentru care există cerere pe piața muncii. Acest lucru este important în special pentru tineri, deoarece pentru aceștia încadrarea în muncă este extrem de dificilă.

25. Activitățile bazate pe principiile Programului european pentru tineret, care prevede orientarea profesională, asistență la dobândirea unor calificări suplimentare, precum și accesul la formarea corespunzătoare, pot facilita tranziția de la faza de școlarizare la cea de încadrare în muncă în zonele afectate de restructurări.

26. Astfel de măsuri ar trebui să contribuie la combaterea efectelor negative în zonele urbane și rurale, care includ, de exemplu, depopularea mediului rural. Acest fenomen este periculos deoarece poate duce nu numai la incapacitatea populației rurale de a mai funcționa ca o comunitate, ceea ce determină pierderea valorilor culturale, a tradițiilor și a caracterului local, ci și la riscul pierderii echilibrului hidrogeologic. Mijlocul cel mai eficient de stopare a acestor procese este de a întreprinde acțiunile finanțate de Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European (FSE) și Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Cu ajutorul unei abordări integrate a restructurărilor din zona rurală poate fi asigurat (sau ar trebui asigurat) nivelul minim de acces la serviciile de interes economic general, pentru a atrage întreprinderile și lucrătorii calificați și pentru a limita depopularea. Este, de asemenea, imperativ ca fondurile provenite de la FEDR, FSE și FEADR să fie folosite pentru măsuri novatoare și nu pentru sprijinirea acțiunilor cu efecte conservatoare.

27. Un instrument important în rezolvarea problemelor imediate care pot fi cauzate de restructurări este Fondul European de Adaptare la Globalizare, care oferă asistență pe termen scurt regiunilor afectate de relocarea activităților economice, ca urmare a globalizării. Comitetul Regiunilor a salutat crearea acestui instrument și a recomandat creșterea volumului său la 1 000 de milioane EUR/an. Comitetul Regiunilor așteaptă primul său raport anual privind rezultatele obținute de Fondul European de Adaptare la Globalizare în 2007 (raport care urmează să fie publicat în 2008) pentru a analiza în detaliu dacă criteriile de intervenție stabilite la articolul 2 din Regulamentul 1927/2006 CE creează sau nu posibilitatea unei execuții bugetare adecvate a fondului și își oferă contribuția la orice viitoare dezbateri privind o posibilă revizuire a acestor criterii.

28. În urma restructurărilor, tot mai multe zone devin din ce în ce mai dependente de industria turismului. În acest caz, abordarea integrată pentru valorizarea resurselor naturale și a patrimoniului cultural trebuie să se concentreze asupra calității, în prim-plan aflându-se satisfacerea cerințelor clienților. Esențiale pentru obținerea succesului sunt atât dezvoltarea comunicațiilor prin conectarea zonelor afectate de restructurare la principalele rețele naționale și europene, precum și folosirea noilor tehnologii, inclusiv a conexiunilor în bandă largă la Internet pentru ca acestea să poată comunica, cât și măsurile adecvate privind educația și formarea.

29. Bogăția culturală și resursele naturale ar trebui să fie principalele elemente utilizate în cadrul acestor procese. Acestea constituie uneori principalul atu al zonelor afectate de restructurări,

în special al zonelor periferice sau cu densitate scăzută a populației. Datorită acestora, turismul se dinamizează și poate deveni o forță motrice a dezvoltării locale.

30. Aproximativ 60 % din populația UE trăiește în zone urbane cu peste 50 000 de locuitori. O mare parte din locurile de muncă, întreprinderi, instituții de învățământ superior și alte instituții sociale și economice se află în orașe și în zone urbane. Acestea oferă numeroase șanse, dar ascund și multe pericole. Prin restructurărilor din orașele europene se urmărește, pe lângă luarea de măsuri strict economice, și revitalizarea generală a zonelor urbane.

31. Așa cum demonstrează exemplele de mai sus, efectele așteptate de locuitori și de autoritățile municipale și acceptate de UE pot fi obținute doar prin strategii polyvalente pentru rezolvarea problemelor economice, sociale și de amenajare teritorială. Chiar dacă în zonele urbane este mai ușor să se găsească parteneri pentru procesul de restructurare, acesta nu poate avea un rezultat pozitiv decât dacă există un parteneriat între sectorul public, sectorul privat și sectorul terțiar și dacă se utilizează o varietate de surse de finanțare.

32. Orașele care și-au asigurat o poziție dominantă în zonele lor datorită, de exemplu, dimensiunii sau trecutului lor istoric, au adoptat în cadrul restructurării strategii de înnoire ca forță motrice pentru regiune. Datorită poziției lor, acestea pot sprijini în prezent procesul de restructurare în întreaga regiune atât prin parteneriate directe, cât și prin intermediul instituțiilor situate în orașele respective.

33. Pe baza măsurilor de creștere a competitivității și de promovare a spiritului întreprinzător, a inovațiilor și a dezvoltării serviciilor s-a reușit menținerea și atragerea în orașe a forței de muncă cu înaltă calificare. Acest lucru a dus la creșterea semnificativă a calității și a ofertei de servicii pentru populația locală. Prin amenajarea, conceperea și întreținerea corespunzătoare a spațiilor urbane a fost posibilă reducerea infrafracționalității în orașe, iar străzile, parcurile și locurile de joacă au devenit mai atractive. Pentru succesul restructurărilor este absolut indispensabilă crearea unui mediu urban de calitate, atrăgător pentru muncă, locuire și investiții.

34. Practica a arătat că acele orașe care au adoptat o strategie de formare de grupuri specifice (clusters) și-au îmbunătățit substanțial competitivitatea. Relațiile dintre zonele urbane și cele rurale ar trebui menținute la un nivel corespunzător, asigurându-se condiții de dezvoltare care să țină seama de necesitatea egalității de șanse și să reducă diferențele dintre zonele urbane și cele rurale.

35. Rețelele care grupează regiunile afectate de restructurări de aceeași natură (de exemplu, rețelele regiunilor periferice și ale regiunilor miniere) ar trebui să monitorizeze în mod diferențiat procesele de restructurare la nivel regional și local.

36. Este de asemenea important ca întreprinderile, partenerii implicați în restructurare să beneficieze de un mai bun acces la sursele de finanțare. Pe lângă subvenții și mijloace financiare din fonduri UE corespunzătoare, acestea ar trebui să cuprindă și instrumente precum garanții bancare, garanții comune, împrumuturi și microcredite. În acest context, Banca Europeană pentru Investiții și Fondul European de Investiții pot juca un rol important.

37. Nu există un model unic de restructurare care să garanteze succesul sigur. În ciuda diversității proceselor de restructurare, se pot identifica anumite elemente caracteristice pentru un proces de restructurare de succes:

- monitorizarea permanentă a procesului economic, pentru a anticipa restructurările într-un stadiu cât mai timpuriu;
- anticiparea nu se poate limita doar la previziuni, ci trebuie, de asemenea, să construiască scenarii credibile pentru realizarea acestora;
- existența unui dialog organizat cu societatea civilă și cetățenii, ca de exemplu schimbul de informații între participanții la procesul de restructurare;
- existența unei structuri care reunește instituțiile academice, institutele științifice și de cercetare, industria și autoritățile administrative de la toate nivelurile;
- existența unor structuri ușor accesibile de educație și formare la nivel înalt;
- evaluarea periodică și publică a calității, eficienței și rezultatelor acțiunilor întreprinse;
- o paletă diversificată de resurse financiare pentru procesele de restructurare, disponibilă tuturor părților implicate, ceea ce conduce la acțiuni mai eficiente;
- capacitatea unei regiuni sau a unui oraș de a pune în aplicare o politică teritorială, care să permită în continuare agenților economici să producă bunuri, să furnizeze servicii și să asigure distribuția acestora;
- conștientizarea de către comunitatea locală a necesității schimbării permanente, exprimată în identitatea regională și locală. Astfel se asigură o abordare integrată a unei dezvoltări durabile din punct de vedere economic, social și ecologic, care este, de asemenea, un factor suplimentar de atragere a noilor investiții;
- o atitudine deosebit de proactivă a autorităților regionale și locale, bazată pe capacitatea de conducere și pe disponibilitatea instrumentelor în materie de concurență și finanțare;
- un proiect creat pe plan local și adaptat situației locale, care să combine diverse aspecte, de la caz la caz: dezvoltare economică, educație, integrare socială, cultură, urbanism etc.

Recomandările Comitetului Regiunilor

38. Este important ca procesul de restructurare din orașe și regiuni să fie recunoscut de Comisia Europeană ca un fenomen care însoțește permanent viața noastră socială și economică.

39. Comitetul solicită autorităților regionale și locale să elaboreze adevărate planuri de perspectivă în zonele lor, care să cuprindă monitorizarea și sprijinirea economiei existente și integrarea în cadrul strategiilor regionale și locale a inițiativelor în acest domeniu, pe baza unor vaste proiecte comune de tip orașe-regiuni.

40. În legătură cu acest subiect, Comitetul Regiunilor recomandă ca monitorizarea permanentă a acestor procese în întreaga Uniune Europeană să acopere întreprinderile, partenerii sociali și populația respectivelor comunități regionale și locale pe regiune sau pe sector. Acest sistem ar trebui să permită analiza schimbărilor socioeconomice la nivel național, regional și local, ținând seama de zonele rurale, periferice și montane, și studierea tendințelor economice de pe piața muncii.

41. Comitetul recomandă publicarea bunelor practici în materie de restructurare, astfel încât acestea să folosească și altor regiuni și orașe din UE. Bunele practici publicate ar trebui grupate pe categorii de regiuni care prezintă caracteristici asemănătoare din perspectiva restructurării (regiuni agricole, regiuni periferice, regiuni cu industrie ușoară sau grea, regiuni miniere sau regiuni cu industrie textilă, regiuni urbane).

42. Uniunea Europeană și statele membre dispun de instrumente financiare cu care ar trebui să stimuleze crearea de parteneriate la nivel local și regional între autoritățile administrative, agenții economici și partenerii sociali, promovând astfel colaborarea pentru dezvoltarea locală în contextul globalizării. Acest demers va facilita considerabil anticiparea proceselor de restructurare.

43. Comitetul Regiunilor solicită Comisiei Europene și statelor membre să acorde o atenție deosebită flexibilității mecanismelor de finanțare ale UE, în special FSE, în scopul de a se asigura că există fondurile necesare pentru a reacționa rapid în cazul apariției bruște a unor situații neprevăzute. În astfel de cazuri, se resimte imediat necesitatea de a finanța incubatoarele de întreprinderi, activitățile de recrutare de personal, acordarea de asistență și îndrumare întreprinderilor noi sau formarea specifică. Persoanele care și-au pierdut locul de muncă din cauza restructurărilor au mai multe șanse de a-și găsi un nou post în primele trei luni; șansele lor scad considerabil după această perioadă. Mecanismele de aplicare a diverselor instrumente comunitare ar trebui să ia în considerare necesitatea unei reacții rapide. Măsurile de reacție rapidă în fața situațiilor precare la care pot duce restructurările ar trebui să includă, de asemenea, o asistență imediată care să răspundă necesităților sociale ale persoanelor afectate (locuințe, asistență medicală, consiliere etc.). Persoanele afectate de restructurare au nevoie de asistență socială pentru a se adapta la aceasta și pentru a putea începe noi activități.

44. Recomandă să se profite de poziția frontalieră a regiunilor și orașelor în procesul de restructurare și îndeamnă la eliminarea obstacolelor procedurale care stau în calea mobilității forței de muncă și a capitalului și îngreunează restructurarea.

45. Recomandă Comisiei Europene să prezinte, în cadrul posibilităților oferite de Fondurile Structurale ale UE, o abordare integrată pentru sprijinul financiar al proceselor de restructurare din fonduri comunitare, care să permită nu numai rezolvarea problemelor economice, ci și a dificultăților sociale, simultan cu punerea în aplicare a politicilor comunitare.

46. Invită statele membre să elimine obstacolele juridice și orice alte dificultăți care îngreunează crearea parteneriatelor public-privat (PPP), deoarece acestea pot sprijini activ și eficient procesele de restructurare.

47. Invită Comisia Europeană și alte instituții care sprijină financiar procesele de restructurare să supravegheze îndeaproape eficiența fondurilor utilizate, în special în ceea ce privește așa-numitele „proiecte soft” finanțate din Fondul Social European (FSE).

48. Invită Uniunea Europeană ca, în cadrul politicilor comunitare actuale și la elaborarea noilor politici, să țină seama de aspectele legate de procesele de restructurare, de la faza de anticipare și până la încheierea acestora.

49. Îndeamnă statele membre să prevadă stimulente fiscale (instrumente politico-fiscale) în favoarea celor implicați în

procesul de restructurare, în special în zonele periferice, în care există pericolul pierderii patrimoniului cultural sau a identității locale sau regionale sau în domeniile în care IMM-urile întâmpină dificultăți deosebite în acest sens.

50. Comitetul Regiunilor speră să fie consultat de Comisie în 2007-2008, atunci când vor trebui revizuite orientările comunitare privind ajutoarele de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor aflate în dificultate, care vor expira în octombrie 2009.

51. În special, recomandă statelor membre și tuturor celor implicați în procesul de restructurare să acorde o atenție deosebită păstrării tradiției și culturii locale, deoarece acestea pot juca un rol important în contextul unor schimbări structurale prezente sau viitoare.

52. Recomandă ca noua inițiativă a Comisiei Europene „Regiuni pentru schimbarea economică” și rețelele de orașe și regiuni create în cadrul acestei inițiative și cofinanțate de Fondul European pentru Dezvoltare Regională să fie folosite în scopul anticipării proceselor de restructurare și al difuzării bunelor practici privind adaptarea regiunilor și orașelor la schimbările legate de globalizare.

53. Comitetul recomandă Comisiei să fie deosebit de vigilentă în ceea ce privește aplicarea stimulentei regionale în cadrul operațiunilor de relocare.

Bruxelles, 11 octombrie 2007.

Președintele
Comitetului Regiunilor
Michel DELEBARRE

ANEXA I

Scurtă prezentare a exemplelor de restructurare din orașe și regiuni

Ceea ce inițial părea a fi o criză trecătoare de adaptare în anii '70-'80 s-a dovedit a fi o problemă recurentă a vieții economico-sociale a Europei moderne. Aceasta a luat forma unei adaptări permanente a întreprinderilor și a mediului lor la cerințele în schimbare ale pieței, cu alte cuvinte a apărut un proces permanent de restructurare. În sensul avizului elaborat la solicitarea Comisiei Europene privind procesele de restructurare în regiunile și orașele Uniunii Europene, au fost analizate informațiile privind derularea acestor procese care au fost comunicate Comitetului, împreună cu alte date care se regăseau într-o serie de documente. Concluziile și recomandările au fost incluse în aviz.

Scotia (Regatul Unit) — un exemplu de concurență puternică pe piața mondială

În perioada 2002-2006, numărul angajaților din industrie a scăzut de la 276 000 la 227 000, iar producția totală destinată exportului a scăzut cu 36 %. Majoritatea întreprinderilor și-au mutat producția în noile state membre ale UE sau în India și China. Cadru actual de dezvoltare economică în Scoția (Framework for Economic Development in Scotland — FEDS) își propune să asigure productivitatea și competitivitatea pe piața mondială. Programul PACE (Partnership Action for Continued Employment — Acțiunea de parteneriat pentru ocuparea continuă a forței de muncă) instituit de autoritățile scoțiene a făcut posibilă o inițiativă prin intermediul căreia fiecare entitate din sectorul public și privat poate combate activ disponibilizările în masă. Restructurarea a afectat considerabil piața forței de muncă din Scoția, mai ales în sectorul industrial. Cu toate acestea, creșterea gradului de ocupare a forței de muncă în sectorul serviciilor și în sectorul de afaceri a permis Scoției să aibă una din cele mai ridicate rate de ocupare a forței de muncă din Uniunea Europeană, iar rata șomajului s-a situat la cel mai scăzut nivel din ultimii 30 de ani. În plus, economia scoțiană profită de avantajele procesului de globalizare. Băncile scoțiene și-au extins activitatea în străinătate, ceea ce le-a consolidat poziția printre concurenți.

Țara Bascilor (Spania) — restructurarea unei regiuni și a orașelor sale

Industria locală, organizată în jurul construcțiilor navale, industriei siderurgice și industriei grele, a intrat în declin în anii '80. Guvernul basc, patronatul și sindicatele au hotărât restructurarea și modernizarea sectoarelor industriale. Au rezultat nouă grupuri economice (clusters), care împreună reprezentau 45 % din PIB-ul Țării Bascilor. Acestea au rămas până în prezent forța motrice a economiei. La 20 de ani de la demararea acestui proces, PIB-ul Țării Bascilor se situează pe locul al treilea în Europa, după regiuni din țări precum Luxemburg și Irlanda. Rata șomajului, care era de 25 % în 1990, se situează astăzi la 4,5 %. O mare parte a capitalului este investit în inovare, 66 % din acesta provenind din fonduri private (media în Spania este de 48 %, iar la nivelul UE este de 54 %). Procesul de restructurare s-a derulat în paralel cu revigoarea orașelor din regiune, inclusiv a capitalei, Bilbao. Cultura și identitatea locală au jucat un rol important în acest proces, deoarece au contribuit la obținerea unei largi adeziuni populare la acest proces.

Creta (Grecia) — de la agricultură la servicii turistice

Restructurarea din Creta, finanțată din fonduri naționale și comunitare, se sprijină pe colaborarea dintre întreprinderi și institutele de cercetare (Universitatea din Creta, Centrul de cercetare Heraklion). Scopul acestui demers a fost asigurarea tranziției populației de la activitățile agricole la domeniul prestărilor de servicii. Acest obiectiv a fost doar parțial atins, principalul motiv fiind structura verticală, „de sus în jos” a acțiunii. Acest fapt a dus la consolidarea și mai mult a centrelor deja puternice, marginalizând astfel zonele periferice din interiorul insulei, ceea ce a sporit decalajul dintre subregiuni și nu a contribuit deloc la creșterea competitivității.

Tavira (Portugalia)

Restructurarea s-a bazat pe pe revitalizare, conducând la dezvoltarea serviciilor turistice și la creșterea investițiilor din acest sector, care au ajutat la finanțarea conservării patrimoniului istoric și arhitectural al regiunii, care, la rândul său, a condus la creșterea numărului de turiști și de investiții private. Acest proces a fost finanțat din fondurile programelor PITER, URBCOM, INTERREG și ProAlgarve.

Landurile austriece

Procesul de restructurare se concentrează pe trecerea de la o economie monosectorială la o structură industrială diversificată, bazată pe proiecte de cercetare și dezvoltare, precum și pe trecerea la sectorul turismului și la serviciile legate de sectorul afacerilor. Acest proces va fi sprijinit intens prin îmbunătățirea permanentă a ofertelor de formare și educare profesională.

Porto (Portugalia)

Procesul de restructurare a demarat recent, în urma relocării unui număr de instituții administrative și economice din acest oraș în capitală, precum și în urma scăderii ratei natalității și a declinului comerțului tradițional cu amănuntul în favoarea hipermarketurilor. Scopul procesului de restructurare este revitalizarea centrului orașului, dezvoltarea serviciilor culturale și dinamizarea ofertei imobiliare. În 2004, a fost lansată inițiativa PortoVivo, care are ca obiectiv atragerea investițiilor private în oraș. Acest proiect vast de restructurare și revitalizare a fost conceput pentru o perioadă de 20 de ani. În această perioadă, este prevăzută renovarea a peste 5 000 de clădiri, ceea ce va contribui la salvarea patrimoniului istoric și cultural valoros și la dezvoltarea sectorului serviciilor, creându-se astfel noi locuri de muncă.

Liberec (Republica Cehă)

Procesul de restructurare generat de schimbarea regimului politic își propune să aducă economia la standardele UE. Fondurile necesare acestui proces provin în mare parte de la bugetul de stat și de la bugetul regional, dar și din fonduri comunitare. Restructurarea sprijină sectorul IMM-urilor și crearea de parteneriate public-private. Principalele probleme sunt îndatorarea și situația finanțelor publice.

Wrocław (Polonia)

Ultimii 17 ani au adus schimbări atât în viața economică, cât și în aspectul exterior al orașului. Revitalizarea centrului orașului și a altor cartiere ale acestuia a atras mulți investitori privați. S-au deschis noi hoteluri și restaurante. Datorită politicii deschise a autorităților municipale, colaborării cu orașele partenere, autoritățile regionale și guvernul de la centru, precum și datorită cooperării între oraș și comunitățile învecinate, în jurul orașului Wrocław au apărut o serie de noi sectoare de activitate. A fost înființat parcul tehnologic Wrocław, iar centrele industriale și de învățământ din oraș au lansat numeroase inițiative în domeniul cercetării și dezvoltării. În această perioadă, rata șomajului a scăzut de la 18 % la 6 %. Un neajuns este creșterea prețurilor în oraș, de exemplu în domeniul imobiliar unde acestea au crescut cu 400 %.
